

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת תולדות תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

רואים אותך

רבקה פסוק המעריך את כל פעולתה: 'רבקה בת בתואל הארמי, מפדן ארם, אחות לבן הארמי' - וכל זה בכדי להגיד את שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם:

היסוד שאנו יכולים ללמוד מפסוק זה הוא: שהקב"ה רואה אותנו, הוא יודע את הקושי שלנו את התמודדות שלנו בכל תחום בחיים בבריאות, בפרנסה, בחברה, בתפילה, בברכות, באכילה, הקב"ה רואה את הכל בכל מכל כל, הוא שם לב שאנו עייפים, הוא שם לב שאנו כואבים, הוא שם לב שאנו מתאמצים, שאנו מתחרטים, שאנו צמאים ליותר והוא מעריך את זה, הוא מתפאר בזה, ונאמן הוא לשלם שכר על כל העמל של כל יהודי ויהודייה שמשתדלים ללכת בדרכיו כנגד הזרם, כנגד הרצון הטבעי.

אכן ידיעה זו שהקב"ה שם לב לכל הפרטים שלנו בעבודתו ובהנהגתו האישית בחיים, ולא נסתר ממנו מאומה, הינה מוכרחת למי שבמקש לחיות באמונה ובבטחון בבורא עולם, וכך כותב רבינו בחיי בחובות הלכות שאחד מן השבעה תנאים הנצרכים למי שבטחים בו, הוא הידיעה - זה לשונו - :

'כי הוא משגיח על הנהגת עניני האדם כלם, לא יניחם ולא יתעלם מהם ולא יסתר ממנו דבר מהם מקטנם ועד גדולם ולא ישכיחם דבר את דבר, כמו שכתוב: 'למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מוה' ומאלהי משפטי יעבר', ואמר: 'הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו' עכ"ל.

הקב"ה מביט בכל הפרטים בחיינו הקטנים ואף הקטנוניים.

יסוד זה מופיע בתורה בעוד מקומות.

הנה בפרשת 'לך לך' אחר שאברהם אבינו משלח את הגר הוא שולח אליה מלאך המבקש ממנה לשוב אל שרה גבירתה, ואחר דבריו היא אומרת כך:

בפרשה, התורה מספרת כי הנערה רבקה זוכה להיות אשה ליצחק אבינו בנו של אברהם, זאת כאשר אליעזר הולך אל עיר נחור ומבקש מאת הקב"ה שיעזור לו לזהות את הנערה הראויה לבן אדונו, כך נתן סימן לזיהוי הנערה ומן השמים נענים לבקשתו אף כאשר שאל שלא כהוגן ושולחים לפניו את רבקה הצדקנית.

הקב"ה בוחר ברבקה מבין כל נערות העיר, ושולח אותה מבית בתואל הרשע לבית עם עתיד זוהר, אל בית מבורך כלכלית - 'כבד מאוד במקנה בכסף ובזהב'. מבורך רוחנית - 'כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'...' מבית זה - בית אברהם, תשתית להבאת כלל ישראל, תכלית העולם וקיומו.

במה זכתה רבקה מכל בנות עירה להיות אשת חיל ליצחק?

אומרת התורה הקדושה: וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אֶרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתָּ אֶת רַבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אֲרָם אֲחוֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לֹא לְאִשָּׁה: (פרשת תולדות)

פרש"י: בת בתואל מפדן ארם אחות לבן - וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם? אלא להגיד שבחה, שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם.

אכן, רבקה גדלה בבית של רשעים ובעלי מרמה וגם אנשי מקומה היו כאלה, אך היא בחרה לא להיסחף אחרי הזרם, היא בחרה להדבק בטוב, בדרך של אמת. והנה אינה יגעה לריק, היא מקבלת תמורה לעמלה, הקב"ה ראה אותה, ראה את עמלה את טרחתה ודמעיתה, הקב"ה ראה את התאמצות לצאת מהזרם של הבית, מן הזרם של בנות אנשי עירה. אין צל של ספק זה לא היה קל לא היה פשוט, זה היה כרוך במאמץ נפשי גדול.

התורה מגלה לנו שהקב"ה ראה את זה ולא השיב את עמלה ריקם הוא שולח את אליעזר עם כסף וזהב וכל טוב לכבודה, הוא מוציא אותה ממקומה אל מקום של קדושה מקום שהיא יכולה לחיות את דרכה בגאון ובראש מורם. בשל כך התורה מקדישה למאמץ של

שאלה

האם נשים צריכות להוריד את הטבעות שעל ידיהן בשעת נטילת ידיים?

תשובה

איתא בתוספתא מקואות פרק ו הלכה ד, השירים והנומים וקטבלאות והטבעות אוצין חוצצין, רפין אין חוצצין. ונפסק ברמב"ם (פרק ב הלכה ד) וכ"פ הר"ש. (מקואות פ"ט מ"ד)

ובבית יוסף או"ח סימן קסא הביא להגהות אשיר"י שכתב שצריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נט"י. ואף על פי שהרמב"ם כתב שא"צ, נראה דהיינו מפני שהוא סובר ששיעור נט"י לחולין עד פרק אמצעי של אצבעות, והטבעות הם מונחות באצבע למעלה מאותו פרק, אבל לדברי הפוסקים שסוברים שצריך ליטול למעלה מאותו פרק, צריך להסיר הטבעות אם הם מהודקים. וא"ת טבעת מהודקת אמאי חייצא הרי מיעוטו שאינו מקפיד עליו הוא, כבר תירץ שם הרא"ש בשם הראב"ד דמקפדת היא להסירו בשעת לישה וכיון שהיא מקפדת בשום פעם אע"פ שאינה מקפדת בשעת טבילה חייצא עכ"ל.

וסיים ע"ז הבית יוסף, ונראה דאפי' טבעת רפויה צריך להסיר בשעת נטילה אי משום דלא בקיאים בשיעור רפיון זה ואי משום דלא ליתו להתיר אף במהודקת. ע"כ.

ובשולחן ערוך (או"ח סימן קסא סעיף ג) כתב וז"ל: צריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נטילת ידיים. הגה: ואפילו הוא רפוי (בית יוסף) ואפילו אינו מקפיד עליו בשעת נטילה הואיל ומקפיד עליו בשעה שעושה מלאכה שלא יטנפו (הרא"ש פרק תינוקת). ונהגו קצת להקל אם הוא רפוי אבל יש להחמיר כי אין אנו בקיאים איזה מיקרי רפוי.

אולם בשו"ע (יו"ד סימן קצח סעיף כג) כתב: השירים והנומים והטבעות והקטלאות אם הם רפויים, אינם חוצצין, ואם הם מהודקים, חוצצין. ע"כ. והרמ"א לא הגיה על זה שיש להחמיר אפילו ברפוי. וכתב המגן אברהם (סימן קסא) דלענין נט"י הוי לכתחילה ולכן יש להוריד הטבעות קודם שיטול, אבל לענין טבילה הנדה הוי בדיעבד שכבר טבלה ולכן יש להקל בדיעבד בטבעת רפויה. ועיין במהרה"ר חלק ג (הלכה כה, הערה כח, שהביא שכ"כ כמה וכמה אחרונים, ודלא כהרב בית הלל שכתב דאפילו בדיעבד שכבר טבלה המשך בעמ"כ

בעניין לגדל כלב רע בעיר הסמוכה לספר

שאלה: לראובן יש שכן (שמעון) ולו שלושה כלבים אימתניים אשר מפילים חיתתם על כל רואיהם, מה גם שהם נובחים בשעות היום והלילה לא ישובותו על כל עובר ושב, כך שאין לראובן מנוחה לא ביום ולא בלילה, אשת ראובן ובניו ביקשו מהשכן הן בלשון רכה והן בלשון קשה שיוציא ויסלק את הכלבים מביתו כי חייהם נהפכו לסיוט מתמשך עד כדי כך שהם שוקלים לעזוב את היישוב בגלל אותם כלבים, ואילו השכן שמעון טוען שמכיון שהיישוב כוכב יעקב מוגדר כעיר הסמוכה לספר מותר לו לגדל כלב, מה גם שכלבים אלו מהווים שמירה כנגד בעלי חיים ההולכים על שנים הן בני ברית והן שאינם בני ברית, ועל טענה זו השיב ראובן הן אמת שאנו קרובים לספר ולכאורה יש "היתר" לגדל כלב, אבל זה היה בזמנים קדמוניים שלא היה שמירה מקצועית כדהשתא שאנו גרים ביישוב שיש לו שמירה מעולה ומקצועית ולא צריך כלבי שמירה, ומשכך, ראובן דורש שהשכן יסלק את הכלבים לצמיתות.

תשובה: אין לגדל כלב שמפריע למנוחת השכנים, והטענה שדין היישוב כעיר הסמוכה לספר היא הייתה נכונה בזמנים קדמוניים ששם לא היה שמירה מקצועית והיו נזקקים לכלבים, אבל כיום שבכל יישוב באזור יו"ש מלבד כיתות הכוונות לרבים יש נשק אישי, זאת בנוסף לשמירה הדוקה שכל פרק זמן מסוים ישנו סיור בטחוני שעורך סיבוב סמוך לגדר ההפרדה כך שהמחבלים חוששים מהסיירים ולא באמת מהכלבים שבשעת אמת הם יירו בהם,

נימוקים: והנה חשבתי שלכאורה יהיה מותר לגדל כלב בכל מצב מזה שהאמורא שמואל עצמו גידל כלב כמובא בגמ' (חולין קיב.) "שמואל שדי ליה לכלביה" דהיינו הוא זרק לכלב שלו. וגם בעירובין (פא.) מובא "אמר ר' חייא בר אבין אמר רב מערבין בפת עדשים איני והא ההיא דהואי בשני דמר שמואל ושדייה לכלביה ולא אכלה". מכאן ראייה שאפי' אמורא שמואל גידל כלב א"כ מה יש לנו להלין על שמעון השכן שמגדל כלבים? אולם יש לדחות זאת על הסף, שכן, הגמ' בב"ק (פג.) אומרת שבהרדעא מותר לגדל כלבים מכיון שהיא עיר הקרובה לספר, וכידוע שמואל היה גר בעיר נהרדעא כדאמר שמואל בגמ' (ברכות נח:) נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא, ולכן שמואל גידל כלב. כך שהראיה משמואל שגידל כלב נפלה בבירא ואין להוכיח משמואל כלום.

ואולי נוכיח ממקום שמוותר לגדל כלב אפי' לא קרוב לעיר ספר, שהרי מצינו בגמ' שבת (ל:) שדוד המלך ע"ה מת שלח שלמה לחכמים "...וכלבים של בית אבא רעבים", רואים שדוד גידל כלבים. זאת ועוד, במדרש בראשית רבה (פרשה עג, יא) כתוב שליעקב אבינו ע"ה היו שישים ריבוא כלבים, ורבנן אמרי מאה ועשרים ריבוא לשמור על צאנו הרי שהיה להם כלבים אלא יש ליישב שיתכן שהם גידלו זאת לשמירה מגנבים כך שזה לא ראייה להיום.

והנה לאחר עיון מחודש בדברי הגמ' בב"ק (עט:) כתוב לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת, ובגמ' בב"ק (פג.) מובא ת"ר לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת, אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה,

ובתוספתא (ב"ק פ"ח, ה"ה) מובא כשם שאין מגדלין בהמה דקה כך אין מגדלין חיה דקה ר' שמעון בן אלעזר אומר מגדלין כלבים כופרים (כלבים קטנים) וחולדות הסניאין וחתולין והקופות דברים המנקים את הבית, אע"פ שאמרו אין מגדלין כלבים ביישוב אבל מגדלים בעיירות הסמוכות לספר, בימים קושרים אותן בשלשלאות של ברזל ומתירין אותן בלילות, ר' אליעזר אומר המגדל כלבים כמגדל חזירים ע"כ. וע"ע בירושלמי (ב"ק פ"ז ה"ז דף לג: לד.) וכן פסק הר"י (בב"ק דף ל. מדפי הר"י) דלא יגדל אדם את הכלב אא"כ היה קשור בשלשלאות אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר ביום קושרו ובלילה מתירו, וכן פסק הרא"ש (שם פ"ז סוף הלכה כט). וכן פסק הרמב"ם (נזקי ממון פ"ה ה"ט) וז"ל: "וכן אסרו חכמים לגדל חזירים בכל מקום ולא את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת אבל מגדל הוא כלבים בעיר הסמוכה לספר ביום המשך בעמ"כ

וַתִּקְרָא שֵׁם ה' הַדִּבֵּר אֵלָיָה אֵתָּה אֵל רִאִי כִי אֶמְרָה
הַגִּם הָלֵם רִאִיתִי אַחֲרַי רִאִי:
פרש"י דבר נפלא: אתה אל ראי - 'אלוה הראיה' -
שרואה בעלבון של עלובין:

ביאר המהר"ל בגור אריה: אמרה הגר בשלמא
בבית אברהם ראיתי מלאכים בשביל צדקת
אברהם ושרה, אבל במדבר לא נמצא אברהם רק
אני הייתי, אני השפחה העלובה והנה הקב"ה
שולח לי מלאך לדרוש בשלומי ומגלה שהוא שם
לב לכל המאורע שהיה עמי, אין זה כי אם שהוא
רואה בעלבון של עלובין.

הגר מתפעלת מן שימת הלב של הקב"ה אליה עד
כדי כך שהיא נותנת שם למקום 'אל ראי' -
הקב"ה רואה עלובין.

כיוצא בדבר, בפרשת 'ויצא' אחר שיעקב בבית לבן
הרמאי ומתמודד אתו הקב"ה שולח אליו מלאך
ואומר לו: שָׁא נָא עֵינֶיךָ ורְאָה כָּל הָעֵתָּה דִּים
הָעֵלִים עַל הַצֹּאן עֲקָדִים נִקְדָּים וּבְרָדִים כִּי רִאִיתִי
אֶת כָּל אֲשֶׁר לָבָן עֲשָׂה לָךְ: (פרשת ויצא)

לבן היה ערמומי 'מכל חית השדה' בדבורו
ובהגותיו, אומר יעקב: 'ותחלף את משכורתי
עשרת מונים' מי יכול להתמודד עם נבל שכזה,
אומר הקב"ה: יעקב אל תדאג 'כִּי רִאִיתִי אֶת כָּל
אֲשֶׁר לָבָן עֲשָׂה לָךְ' - אני רואה את כל העקיצות
את כל השקרים את כל מחשבות הלב, את הכל
הכל....

בפרשת שמות עם ישראל נמצא בגלות מצרים,
טרם הקב"ה מגיע לגאול הוא מקדים לומר אל
תדאגו: וַיֹּאמֶר ה' רֵאָה רִאִיתִי אֶת עַמִּי אֲשֶׁר
בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקָתָם שֶׁמִּצְרַיִם מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי
יִדְּעֵתִי אֶת מִקְאָכִיו: (פרשת שמות)

פרש"י: כי ידעתי את מכאביו - שמתי לב להתבונן
ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא אאטום
את אוני מצעקתם.

הרי הקב"ה התבונן בקשיים שמע את כל הצעקות
הרגיש את כל הכאבים של ישראל אחד אחד.
את היסוד הזה נשתדל לקחת אל לבנו, אף אחד
לא לבד הקב"ה יודע בדיוק מה אנו עוברים, מה
אנו מרגישים והכל בא בחשבון 'ונאמן הוא בעל
מלכתך שישלם לך שכר פעולתך'.
נוכה להתמיד בדרכי ה' בכל עת תמיד, אמן!

בטבעת רפויה, לא עלתה לה טבילה, ורק כשכבר עברה ושמשה עם
בעלה יש להקל. ע"ש.

והנה מהרש"ל בים של שלמה (חולין פרק ח סימן כא) כתב, ונראה
בעיני שהאנשים אינם צריכים כלל להסיר הטבעת בשעת נט"י, ואפילו
אם הטבעת מהודקת, כיון דליכא למימר דקפדי עליה בשעת לישנה,
כמ"ש הראב"ד לגבי טבילת הנשים, כי אין דרכו של איש להקפיד.
ורק בטבעת שיש בה אבן טובה בודאי שמקפיד עליה וחוצצת. ע"כ.
והובא במגן אברהם (ס"ק יא) ובט"ז (ס"ק ד) ובאליה רבה (ס"ק י) ועוד.
וכ"פ במשנה ברורה. (ס"ק יט)

וכה"ג כתב בספר גנת ורדים, (גן המלך סימן קכג) מי שמלאכתו נקיה,
או תלמיד חכם שאין לו מלאכה, ואינו מסיר הטבעת מידו, א"צ להסיר
הטבעת מידו לנט"י. ולא גזרין ביה משום מי שמלאכתו גרועה
ומקפיד להסירה, דמיעוט שאין מקפיד אינו אלא מדרבנן, ולא גזרין
גזרה לגזרה. וכן הדין אף בחיוב טבילה דאורייתא. ע"כ. ובטהרת הבית
(שם בד"ה ואנכי הרואה) כתב שכמה מגדולי האחרונים הביאו דבריו
בסבר פנים יפות, דמילי דסברא נינהו, ושיש להקל בזה אף לענין
טבילה. ורק בטבעת שיש בה אבן יש להחמיר על פי דברי המהרש"ל
הנ"ל. ע"ש.

וראיתי בספר אור לציון חלק ב (הל' נט"י פרק יא) שכתב להקל
בזמנינו בכל אשה לענין נטילת ידיים לכתחלה ואפילו בטבעת
מהודקת, משום שאין דרך הנשים בזמנינו להקפיד להסיר הטבעת
בשעת לישנה, ובלבד שתטול מרביעית בבית אחת. ע"ש.

ובהלכה ברורה (סימן קסא סוף הערה יד בביאור הלכה) העיר על זה
דכל פוסקי זמנינו לא העירו כן שבזמנינו נשתנה הדבר ואין דרך הנשים
להקפיד בזה, ומסתימת דבריהם משמע שאף בזמנינו דרך הנשים
להסיר הטבעת בשעת לישנה.

ובאמת שהכל תלוי בטיב ואיכות הטבעת, ואין ספק שהבצק הנדבק
מעת לעת בטבעת מכחיש את יופיה ואיכותה, אף אחר שמנקים
אותה, ומה שאין נוהרים בזה ככל הנראה מדובר בטבעות פשוטות
וזולות מאוד, ואינם מסירים הטבעת מחמת העצלות, ולא חסים כל כך
עליה. אבל באופן כללי בודאי שהנשים מקפידות להסיר הטבעת
קודם הלישה.

הלכך למסקנה

נשים צריכות להסיר הטבעות של ידיהן בשעת נטילת ידיים, בין
טבעת מהודקת ובין טבעת רפויה, אולם אשה שאין דרכה ללוש בצק
כלל, אינה צריכה להסיר הטבעת קודם נט"י, ואם היא טבעת שיש בה
אבן טובה, יש להסירה קודם נט"י, מאחר ומקפידים עליה להסירה
בעת ששופכים מים על הידיים.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

קושרו ובלילה מתירו ואמרו חכמים ארור מגדל כלבים וחזירים מפני שהזיקן מרובה ומצוי". עכ"ל וז"ל: השו"ע (חו"מ טט, ג) אסור לגדל כלב רע אלא אם כן הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהם ובעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה עכ"ל, ומדבריו משמע שדווקא כלב רע אסור ויש לעיין איך יצאנו מחשש נביחה והפלה מחמת הפחד בזה שהוא קשור והסמ"ע (סק"ה) כתב על כך וז"ל: "אא"כ קשור בשלשלאות של ברזל דאז אין את הטעם שינשון וגם טעם שמנבח ומפילות הנשים מיראתו אין כאן כיון שיודעין שהוא קשור לא מתייראים ממנו ואינן מפילות". עכ"ל. שמע מינה מדבריו שאם אין יודעים שהוא קשור הרי זה בכלל האיסור.

ועוד כתב הרמב"ם שזה אחד הדברים שמנדים עליהם זה מי שיש ברשותו כלב רע כמוכא בהלכות תלמוד תורה (פ"ו הי"ד אות ז) "מי שיש ברשותו דבר המזיק כגון כלב רע או סולם רעוע מנדין אותו עד שיסיר היזיקו" עכ"ל. לכאורה יש לדייק מדברי הרמב"ם שכתב בנזקי מומון שרק בעיר הסמוכה לספר מותר לגדל כלבים אבל סתם כך אין לגדל כלבים ולא חילק אם זה כלב רע או לא. וכאן בהלכות ת"ת הוא כתב שעצם זה שאדם מגדל כלב שהוא כלב רע אזי מנדין אותו. השאלה היא מהו "הרע" שגורם שמנדין את בעליו.

לכאורה אולי נראה לומר שעצם זה שהוא נובח ומטיל אימה זה מה שהופך אותו לרע ולא משנה אם הוא קשור או לא, עצם זה שהוא כבר לא בגדר של חיות מחמד שלא מציקה לאף אחד הוא נחשב רע. ובנידון"ד שקבוצת הכלבים מפריעה לשכנים נובחים שעות על גבי שעות ללא שום סיבה אמינית ומאיים על כל עובר ושב הופכת אותו לרע בעצמותו. מה גם שמדיני שכנים הוא נחשב למזיק כמ"ש בספר פתחי חושן (נזיקין פרק ה הערה צח) שכותב שכלב נובח אפי' בבית ומפריע למנוחת השכנים הוא בכלל נזקי שכנים, וע"כ יש להזהר להחזיקו באופן שלא ינבח בלילה או בשעה שדרך בני אדם לנוח. זאת ועוד, ראיתי במהרש"ל בספרו ים של שלמה (ב"ק פ"ז סימן מה) כתב לכן כל איש יר"ש לא יגדל כלב אלא כלבים כופרים וכה"ג שמשונים בצורתם שהם עומדים לצוד עמיהו או לנוי בבית אבל סתם כלב אף שאינו נושך מ"מ אסור משום שהוא מנבח על כל מי שאינו מכיר ומחמת נביחתו הוא קרוי רע לכן כל איש יר"ש לא יגדל כלבים וכו' עכ"ל. רואים מכאן עצם זה שהוא מנבח כבר יש איסור בגידולו. ועיין בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"א סימן יז) מה שכתב להוכיח אחד שגידל כלבים בחצרותיו וטירותיו

והנה אחת הטענות של ראובן הייתה שיש שמירה שאנו גם משלמים עליה, ומשכך, לא צריך בשביל זה לגדל כלבים. טענה זו אכן נכונה מהטעם הפשוט אז בזמנים קדמוניים לא הייתה שמירה קבועה של חברת שמירה ו/או של הצבא כך שהייתה סיבה די טובה לגדל כלבים, וסיבה הזו לא קיימת היום בגלל שיש חברת שמירה אז אין ההיתר לגדל כלב, ולא צריך להסתתר בטענה של עיר הסמוכה לספר בשביל לגדל את הכלבים. אשר ע"כ לענ"ד הכלבים שמנבחים ומפריעים יש לסלקם ע"מ שלא יפריעו לשכן.

בברכה יגאל אלון ס"ט

שרי המאה ה-17

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי משה תורג'מן

הרב משה תורג'מן זצ"ל. נולד בשנת תר"ז בעיירה תאפילאלת להוריו רבי יוסף ועזיזה ע"ה יחד עם עוד שלשה אחים. רבינו נולד מהול כפי שרואים ממש"כ עליו נכדו רבי דוד אבוקרט זצ"ל (לימים חתנו של הגה"ק רבי מכלוף פדידה זיע"א בעל ה'כתם פז') בפיוט שחיבר לכבודו (בסופו): "קדוש אתה בקדושה, מהול אתה נולדתה, כמו משה נוצרת, אשריך רבי משה".

כמו"כ נמנה בין תלמידיו של הגה"ק רבי מסעוד אביחצירא כפי שמכנהו "מורו ורבו", וכן מתלמידיו של הגה"ק רבי יצחק אביחצירא בן זקוניו של מרן האביר יעקב, והיה מעין תלמיד חבר למרן עט"ר רבי דוד, וכן כתב בהקדמה לספרי עט"ר: "אשר מנעורי גדלני כאב, לא זזה ידו מתוך ידי". רבי משה עיצב והשפיע רבות על אישיותו של תלמידו הגה"ק בבא סאלי שראה בו כרבו המובהק, ואף ישב עליו שבעה בפטירתו.

קדושתו של רבי משה היתה להפליא, לפי עדותו של הגה"ק סידנא בבא סאלי, מיום עומדו על דעתו לא הביט רבי משה בפני אשה ואף את פניהם של אשתו ובנותיו לא הכיר. לימים סיפר הגה"ק בבא סאלי זיע"א, מידי יום ביומו לאחר תפילת מנחה היה רבי משה דורש כחצי שעה עד לתפילת ערבית. אותה השעה מבלי ידיעתו כל תלמידי הישיבה היו יוצאים ובמקומם היו נכנסות נשים צדקניות לשמוע דברי המוסר.

לימים בשנת תרפ"ה הגיע לתאפילאלת שד"ר ק"ק 'בית אל' הגאון רבי דוד גרין זצ"ל, בהיותו שם נקשר בעבודות אהבה עם רבי משה ואף התפעל ממנו רבות מעיונו בפשט והנהגותיו בחסידות וקדושה יתירה. והנה משהבחין רבי דוד בנשים המגיעות לבית המדרש להקשיב לדרשה, תמה על כך ואף שאלו היאך נוהג כך? רבי משה התפלל: נשים? מעולם לא דרשתי לנשים. אז סיפר לו רבי דוד את הנעשה, רבי משה חקר וגילה שאכן הוה, אז אסר באיסור חמור לנשים להיכנס והורה לבחורים להישאר בביהמ"ד.

תשובת הקנה

ישנו ספר קדמון בשם 'ספר הקנה' (מיוחס לתנא רבי נחמיה בן הקנה), שבו מביא ענין תשובת אדם הראשון לאחר שחטא, ובתו"ד כותב: "ואומר לך הרוצה לשוב בתשובה יתיאש מן העולם ולא ישא ויתן בשום עסק של זה העולם, ויחשוב בלבו כי כל שעה יביאהו המלך אצלו לקחת חשבון מעוונותיו ולא יאכל בשר ולא שום דבר אשר נשמה בו, ולא ישתה יין וישב בתענית ויעסוק בתורה יומם ולילה ויעשה מלחמה עם השינה, שלא יאנוס אותו לישן כל הלילה וכו' ואם תבוא עבירה לידו ידחנה וירחקנה ממנו ועיקר אכילתו פת במשקל די חיותו וירחק עצמו מחברת העולם, ומבשר ומיין ומכל בעלי חי, ומדברים היוצאים מכל בעלי חי ומכל מיני ירק ועשב. זה יעשה ארבעים יום ומשם ואילך הקב"ה יעזרהו וילך עד שש שנים, ואז לא יסתפק בשום ספק שהוא בן עולם הבא אף כי יאכל וישתה אחר השש שנים, כי כבר עברו שש שנים וכו' ובלבד שיהא זהיר מעבירות הבאים לידו, דע בני שזהו תשובה אמיתית".

לאחר פטירת הגה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א (י"ב באייר תרס"ח) בחר בנו מרן עט"ר רבי דוד הי"ד זיע"א לעלות לעלייתו יחד עם החסיד הק' רבי משה תורג'מן (וכן רבי אליהו הכהן זצ"ל, כנז' בס' הסבא קדישא ח"א עמ' מא), ולהחל לנהוג ככל הסדר הנז' ב'תשובת הקנה'.

שלשה חסידים וקדושי עליון אלו המתיקו סודם ונכנסו להסגר משנת התרס"ט עד סוף שנת התרע"ד, התבודדו בעליית ר' דוד ולא יצאו מפתחה כי אם לטבילה בלבד. הוגים בתורת אל, בסיגופים, ובתעניות אוכל ותעניות דיבור כפי המבואר בספרי התיקונים, ובדברי הרב האר"י זיע"א, וזכו לתקן כל התיקונים והייחודים המוזכרים בשמונה שערים, ועליהם נאמר (קהלת ד, יב) "והחוש המשולש לא במהרה ינתק". חדר ההסגר היה צמוד לבית הכנסת, וחלון קטן פתוח מהחדר לבית הכנסת, כדי שיוכלו לשמוע קדיש וקדושה. הקהל היה מחכה להם עד אשר יגמרו תפילת העמידה, וכאשר דפקו בחלון לאות סיימם את העמידה, החל השליח ציבור את החזרה.

[כיוצ"ב העיד על מרן הבן איש חי זצ"ל תלמידו ונאמן ביתו רבי בן ציון חזן זצ"ל (בפתיחת דבריו לס' דעת ותבונה): בימי בחרותו כידוע ומפורסם התענה ששה שנים כסברת ס' הקנה, שש שנים יעבוד ובשביעי יצא לחופשי מהיצה"ר, ואחר כל התעניות היה מסגף עצמו בסיגופים גדולים].

רבינו נלב"ע ביום כ"ח טבת תרח"צ, ומנו"כ בריסאני. זכותו יגן עליו, אמן.

בס"ד

כמה אפשר לחכות...

בהשראת פרשת השבוע, מוקדש באהבה גדולה לכל מי שנמצאת בתוך תקופה של המתנה.

כן, לכל אחת שמרגישה שבין התפילה לתשובה יש מרחק שלא נגמר. המתנה לשידוך, המתנה לילדים, המתנה למציאת עבודה, המתנה לבשורה טובה המתנה ל.... כל דבר בעצם, בסוף כולנו ממתינות – לגאולה השלמה בע"ה במהרה בימינו. בתור מי שמלווה אימהות בדיוק בתקופות האלה –

תקופות שבהן צריך לבנות נפש, אמונה וכלים פרקטיים יחד. וזו המומחיות שלי על רגעים בחיים שבהם נדמה שהעולם מתקדם – ורק אנחנו עומדות.

מבקשות. מקוות. מחכות. לאיזה סימן, איזה אור קטן, בשורה טובה שתנחת סוף-סוף.

אני רוצה לדבר איתך על המקום הזה – מזווית חדשה ומאירה

לא כמשהו שמחלישים או מדחיקים, אלא כמשהו שאפשר לצמוח ממנו,

כמו הריון לפני לידה – זמן שבו מתפתח משהו יקר, אך הוא עדיין נסתר מן העין.

הרי כל אחת מאיתנו מכירה את זה: הילד שכרגע עובר תקופה לא פשוטה,

המצב הכלכלי שלא מאפשר לנשום, התפילות בבית, בעבודה, בנפש,

הבקשות שלא מפסיקות. וכל זה, בתוך שגרה שרצה בלי לשאול אותנו.

ובין כל העומסים האלו יש נקודה אחת שמשותפת כמעט לכל אמה שאני פוגשת:

תחושת חוסר האונים.

התחושה הזו שאנחנו עושות, מתפללות, מנסות, ועדיין...

לא רואות תזוזה. כאילו משהו נעצר, כאילו אנחנו "על המתנה".

זוהי מקום בפנים: הוא מכווץ, הוא שואב שמחה,

הוא גורם לנו להרגיש שאנחנו רק שורדות.

אבל האמת?

דווקא בתוך התקופה הזו מסתתרת מתנה עצומה.

לא "המתנה" שאנחנו מחכות לה – אלא ההמתנה עצמה.

ההמתנה אינה עונש. היא שלב התפתחות.

שלב שבו נבנים כלים חדשים, כלי נפש עמוקים שמכינים אותנו לקבל את השפע שבו יבוא.

כי לפעמים השפע כבר כאן – רק אנחנו עדיין לא בנויות להכיל אותו.

כמו הריון – אין רואים דבר.

אבל יום אחר יום, מתפתח ומתרחש פלא. גם אצלך מתרחש עכשיו פלא.

אולי הוא שקט, אולי הוא נסתר, אבל הוא שם.

ואז עולה השאלה:

מה עושים בזמן הזה כדי שלא נאבד את עצמנו? איך לא נותנים להמתנה לנהל אותנו?

התשובה היחידה היא משנים את התדר- את האנרגיה.

כי לא משנה מה אני פועלת – הדבר העיקרי שמשנה הוא מאיזה מקום אני פועלת

איך משנים את התדר:

בוחרים די לעצור די לעצב

הקב"ה מנהל אותי ואני מחליטה שגם אם אני לא רואה זה טוב

אני פועלת לשמוח, באמת מבפנים.

לשיר תודה, להחזיק את עצמי חזק בתוך הרגשת התודה הזו

לפעמים צריך בשביל זה לייצר קצת זמן שקט, אבל זה חובה

למי שרוצה להיות בתדר שמאפשר לה להיות כלי לשפע

למשוך לחייה דברים טובים – כי דומה מושך דומה.

ואין אני אדע ששיניתי את התדר

כותבת לך פה ציוני דרך

שיעזרו לך להבין שאת בכיוון הנכון שמחה קטנה, פנימית

לא שמחה של "הכול בסדר".

שמחה של ידיעה: אני בדרך.

יש בי תהליך. יש סיבה. יש הכנה.

שמחה כזו היא כמו אור קטן בלילה.

לא מאיר את כל השביל, אבל נותן כוח להמשיך.

תפילה ממקום מחבק

תפילה לא מתוך לחץ של:

"רבש"ע, אני לא יכולה יותר."

אלא מתוך המקום השקט שאומר:

"אבא, אתה מוליך אותי, אתה רואה אותי, אני בידיים שלך."

ואני מדברת איתך כי יש לי רק אותך – ומתוך אהבה גדולה."

זו תפילה של המשכיות, של חיבור, של רצון

ולא של פחד.

כמו שלמדנו בחוברת החיבור ל"למה על גבי למה –"

כשאני יודעת למה אני מתפללת,

למה אני רוצה שינוי,

למה זה חשוב לי,

נפתחת לי גם הדרך איך ללכת בתוכה.

וכאן אני רוצה להציע לך משהו קצת אחר: בואי נהפוך את ההמתנה למסע.

לא למתקפה על הנפש,

אלא למסלול צמיחה.

בואי נזכור: לא מחכים פסיביים – אלא

מחכות פעילות.

כאלו שמפתחות כלים, שמחזקות נפש,

שממלאות את עצמן.

וכל זה, בעדינות, בצניעות, מתוך אמונה.

אני מזמינה אותך לקחת נשימה עמוקה ולהיזכר:

שפע לא מגיע ברגע.

שפע נוחת על כלים מוכנים.

ואת?

נמצאת עכשיו בעיצומו של תהליך ההכנה שלך.

שבת שלום יקירה,

שתרגישי מלאה, מחוזקת, עטופה באמונה –

ושהשפע שכבר עומד ליד הדלת, ימצא אותך מוכנה לקבל אותו בלב פתוח.

וכמו תמיד, אם את רוצה ליווי מקצועי

ורגשי בתוך הדרך הזו –

אני כאן בשבילך, יד ביד, עם לב שמכיר את המסע הזה מקרוב.

ליאורה דהן – מנטורית לאימהות

במסע החיים

050-410-3-421

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים